

ועל עצמי:
בשגרת פרטיותי החבוטה כמחנך, כמסאי וכמלחין אשר לבדד ישכון, מטרותי הן
הפרחתה של שממת תרבות וערסולה ברבים של חדות בורות. מבחינתה של
הציבוריות שלמענה ושלנגדה אני פועל, דא עקא: גם כשתקוותי נכזבת ועצה
אובדת ממני, אינני חסר דעת".
יובל שקד.

קונצ'רטו דה קאמרה לכינור ולעשרה כלים אלכסנדר אוריה בוסקוביץ'

א.א. בוסקוביץ' היה מן האישים הרבגוניים, הסוערים והמסעירים ביותר
במוסיקה הישראלית. אישיותו הרב צדדית הטביעה חותמה על ההווה הרוחנית
שלנו כמלחין, כמורה, כמבקר וכהוגה דעות. א.א. בוסקוביץ' נולד בשנת 1907
למשפחת רבנים בעיר קולו, בירת טרנסילבניה. את לימודיו המוסיקליים
הגבוהים עשה בווינה ובפאריס, שם למד פסנתר אצל אלפרד קורטו וקומפוזיציה
אצל פול דיוקא. התעניינותו במורשת המוסיקה היהודית החלה עוד באירופה
ובשנת 1938 השלים שם את יצירתו "סוויטה של שירים יהודיים עממיים, אשר
נקראה מאוחר יותר "שרשרת הזהב". בשנה זו הוזמן בוסקוביץ' לביצוע הבכורה
של היצירה בביצועה של התזמורת הפילהרמונית הישראלית. מאז נשאר
בוסקוביץ' בארץ והיה פעיל כמלחין וכמורה באקדמיה למוסיקה בתל אביב
והקדיש עצמו לחינוך דור חדש של מלחינים ישראלים. שנים רבות היה
בוסקוביץ' מבקר המוסיקה של עיתון ה"ארץ". בביקורתיו ובמאמריו גילה
בקיאות רבה בכל תחומי המוסיקה - הישראלית הבינלאומית. יצירותיו,
שמרביתן זיכו אותו בפרסים, בוצעו הן בארץ והן בחו"ל תחת שרביטם של
מנצחים בינלאומיים וישראלים רבים. יצירתו של בוסקוביץ' היא ביטוי של
איש הנאבק לשלב את המסורות הרוחניות והמוסיקליות של העם היהודי עם

4

היצירה כתובה לכינור ולעשרה נגנים, בתוכם 3 מקסימים. ביצירה זו ניסה המלחין
ליצור סינתזה בין הטכניקות הסריאליות - פוינטליסטיות לבין תבניות קצביות
צורניות האופייניות לשפה העברית אשר שימשה כמקור השראה בקונצ'רטו (כפי
שהתבטא ביצירותיו של בוסקוביץ' החל משנת 1960).
המוסיקה של הקונצ'רטו הינה איתמטית. המרקם ארוג בתבניות צליליות
המשתנות בתוך עצמן.

בוסקוביץ' הסביר כי צורת הקונצ'רטו מבוססת על הרעיון הפואטי של נצחיות
הופעת מחזור עונות השנה בטבע. המוסיקה נעה ומתקדמת על ידי צירופים
מתחלפים תדיר של קבוצות צלילים ועירות ואין בה פיתוח מוטיבים או נושאים
במובן המקובל. ההשראה למקצב, להצללה ולמבנה בשלושת פרקי היצירה
שאובה ממקורות מילוליים של המסורת היהודית, ובמיוחד מאלה אשר בדרך זו
או אחרת מתייחסים לעונות השנה, ביניהם תפילת הגשם לפי המסורת
הליטורגית הקולית של יהודי המזרח, ובאופן מיוחד עם זו של קהילת ז'רבה
ופסוקים מ"שיר השירים".

הפרק הראשון מהווה ביטוי לחורף כפי שהוא מופיע בישראל החל מהיורה, דרך
ימי הסגריר וכלה במלקוש.

בוסקוביץ' אמר: "על מנת לתאר את רגשותי בנושא הגשמים המספקים חיים
לטבע, בחרתי בצורת הטוקטה הונציאנית מאת מרולו (Merullo) הטוקטה
מכילה חמישה חלקים: טוקטה-ריצ'רקה-טוקטה-ריצ'רקה-טוקטה. פרקי
הריצ'רקה מהווים אינטרמצו (קטע ביניים) בין הטוקטות.

הפרק השני נקרא "שירו של ניסן", אשר מייצג את חודשי עונת האביב. הפרק
מבוסס על המבנה הרתמי של שפת "שיר השירים". בעוד שבפרק הראשון
והאחרון כלי ההקשה דומיננטיים, האווירה הלירית בפרק השני מבוססת ע"י
סולו כינור, אשר אליו מצטרפים החליל, חליל בסול (חליל אלט), ויולה ונבל.
הפרק האחרון נקרא "שירו של אלול", שמו של החודש האחרון בלוח השנה
העברי, חודש קיצי.

(תודה לגב' מרים בוסקוביץ' על עזרתה).

6